Өmar byriin prolitaarinar negedegtii!   Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

Buriaad-Mongoliin

YNEN

BK (b) namiin B-M. mozkom ba B-M. resp. TK bolon yiledb. eblelin B-M. zөblөliin өmөnөөs өdөr byri niitelegdene. IX zilde garça baina.

1932 onii ijyyl 20 өdөr

№ 167 (720)

Zakika yne: Sara byriin 1 tөkөrig. Aimar gazaruudta 1 tөk. 30 mөn. Gadaada ulasta—1 tөk. 50 mөn. Dugaar nөgөөdiin yne 5 mөng.

„B-M. Ynenii" koroonai aadris: Верхнеудинск, Центросоюзная к тел., № 3-23, изб. ред. № 306.

Kojordugaar cabçalgani buriaad orondo 12 mingan toonno ilyy өbөsө өgөnө

Manai Buriaad oron bol ene zilde 919000 gaa өbөsө cabçaka josotoi baina. Өngөrsөn ziliin tөsөbөөs 73900 gaa nemegdesen. Cabçalangiin talmain yrgezesen socaliis mal azaliin damzag ygei kөgzөltөөr bolson bygeed, respyyblig dotoroo tezeeliin bata suuri baiguulka jabadaliigi kangaka zailaşa ygei baina.

Өngөrsөn ziliinkiees 73900 gaa ilyy cabçaka josotoi baina bide. Ene cabçalangiin talmaini darui ileren abtaza, rajoon, kolkoos ba somzөblөlyydte kubaagdaza, kolkoosçan ba Өmçiin azaltan bykende medyyleke josotoi.

Өbөsөkuriaalgiigi tygedken cag bolzortoni gyicedkyylke jabadalda zoriuulagdasan olon niitiin kөdөlmөrini tariaa ba malmakabeledkel bolon kolkoosiin naimaa tukai togtool ba kөdөө azaliin naloogiin şine kuuliigi ţoiruulan jabuulagdaka josotoi.

Ene bol aimag rajoonii ba somon nutaguudiin olon emkinyydeeş өbөsөkuriaalgiigi tyrgedkyylkiin temecelde ţabika anka tyryyşiin şiidkekii çanarta zorilgo mөn.

Ene zilde cabçalangiigi kojor cabçaka asuudal Buriaad-Mongol respyybligiin tyykede nen tyryyn çukalaçalagdan tabigdaza baina.

Ziçe nidonon zilde zarim aimaguudiin zarim kolkoosuudiin turşasan dyreşeliin yndesen deere kojor dakin cabçaka byke arganuud baika baina. Ilangujaa, çiigten oroson mөnөө zilde byri çigi zokino.

Kojordugaar cabçalgada 30000 geegtaraas dooşo bişe cabçaza, dunda zergeer gaa byriiin 5-6 ceentner abka baina. Eneni 12450 toono sain çanartai өbөsө abkiin arga olgono. Zygeer ene asuudaltai saitar tanilcabal ugtamaliin dolgin kөdөlөkөni damzag ygei ba kojordugaar cabçalgiin talmaigi ergөdkөnө.

Prolitaariiin uran zokioolço Magsiim Gooriki gedegiin zanşalani keden milioon pyyd өbөsө idene gesen biçegiigi ţoiruulan ergөn kөdөlmөri erkilze, tyynii duradkaluudiigi bejelyylke keregtei.

Selengiin aimagiin „Kubiskal" komuuniin geşyydees M. Goorikido biçesen biçeg bol kojordugaar cabçalgada byke kolkoosçoniigi daiçalka zyil mөn. „Kubiskaliin" komuunaaruudaas urisan uriaani kalan abţaka josotoi.

Ene bol byke emkinyyd deere daalgagdaka kojordugaar çukala zorilgo bolko baina.

Kojordugaar cabçalgiin zorilgoni tyryyşiin cabçalgiigi ertelen dyyrgeze çadabal gyicedkegdeke baina.

Zarim nөkөdөөs „өbөsөkuriaalga ekilkede erte—amzana" gedeg oportuniis yzeliigi eris todoruulka keregtei.

Өbөsөkuriaalgiigi erçemtei gyicedkeke keregte өbөsө cabçaka maşiiniin staancanuudiin kabaadaka jike baina. Edeni ertiin өbөsөkuriaalgiigi udaridan kөtөlөkө ba emkidken jabuulka josotoi.

Ede byke jabuulganuudiigi bejelyylen, өbөsөkuriaalgiigi ertelke ba kojor cabçaka jabadaliigi kangaka çukala zorilgo byke emkinyydiin өmөnө gyicedkelee kylieen baina. Enyyniigi bolşoviigçalan gyicedkeke keregtei.

Kojor cabçalgiigi oişoono ygei

Selenge. Orongiin somon dotor kojor cabçalga tukai jabuulga erkilegdee edii baina. Aimagaas jiresen tөsөbni kolkoos kolkoosuudta abtaa ygei.

Ene kojor cabçalgiigi ese keregseesen oportuniis jabadal mөn. Kemzee abka keregtei. B

Cabçalan deere mal belçeseer

Aga. Өrөөnii somondo өbөsө kuriaalgiin kampaani ton muu jabana. Odoo kyrtel kaşaa koroo barigdaa edii, cabçalan deere mal belçөөr jabana. Kamtiin ba emçin azaltani bolşoviig beledkeliin orondo arakidaza, kaartaldaza jabadag, zokiko gazaraas ankaragtii.

Cedendorzo

Nөk Koosariviin neremzete ongoco ʙyteeke jaʙadalda komsomoolçuud kurdaʙçalaka

Uriaatan kariuucagtii!

Өzөөnii komsomooliin yyr bol, nөk. Koosariviin neremzete agaariin ongoco baiguulaka jabadalda 25 ergөkө geed, Şandaliiin ba Tugşanii komsomooliin yyryydiigi soc. mөriicөөdө uriba.

(A)

Mogoitiin staanciin komsomooliin yyrees nөk. Koosariviin neremzete ongoco byteeke jabadalla 100 tөk. dooşo bişiigi ijuuliiin 25 kyrtel cugluulaza zoriuulakaan togtoogood, Mogoito Tabtaanair Agiin staanciin kom. yyryydiigi, uriba.

Cedendorzo.

Kөtөlbөrilөkө jabadaliigi onço şudalaka

Nөk. Staalinii kelesen **„şineer kөdөlmөrilөkө, şineer kөtөlbөrilөkө"** gesen uriaa bolbol **„şudargaçuudtai jabuulka kөdөlmөri ba todorkoi kөtөlbөri tukai"** asuudaluudtai baricaatai nam, komsomooliin ba byke zөblөliin emki zurgaanii dundiin azal kөdөlmөriin gol salbari bolko uçartai baina. Ene zabsaraa, tus asuudal bol syyliin yjede nileed kurcakan tөlөb barimtalazai.

Ken bykenii medeseer, manai azal kөdөlmөri bolbol socaliism baiguulaltiin kurdabçalan jabuulaka ba tyynees dulduidaka nam ba zasagiin ţabisan zorilgo mөn bolno.

Tiin, manai oronii kөdөlmөriçөn angi bol komuniis namiin mergen kөtөlbөridө jabaza, aguu jike ilaltanuudiigi dabasan baina. Socaliism baiguulaltiin ediin zasagiin suuri tabigdaad, ţabanziliin tөsөbiigөө maşiina byteeke, elegtroteeknike bavoon traagtar byteeke, neeftiiin reziiniin idee kooliin yiledberinyyd bol 2½ 3 zilde gabşagaiçalan dyyrgesen ba busad salbarinuudaa dөrbөn zilde dyyrgeze damzag ygei çadagdana geze namiin XVII dugaar konfireencoos temdeglesen baina.

Ene jike ilaltanuudiigi daban garasan jabadal bol, namiin şugamiigi zөbөөr jabuulaza, socaliism baiguulaltiin çukala salbarinuudta nam komsomooliin ba zөblөliin zurgaanii zygees kөtalbөrilөkө jabadaliin odoo yjiin baidaliin erilgede zokilduulaza çadasan kereg mөn bolno.

Gebeç, odoo yjiin erilgede zokilduulan şineer kөtөlbөrilөkө, jabadal bol, nam, komsomooliin emki yyryydiin udaridagçadiin zygees odoo kyrţel zokioon tabiza çadagdaa ygei baisan gazar baina. Zişeelekede, Koriiin aimagiin Dunda kudanii somonii „Azalça" arteeziin dergedeki unşalgiin balşaniigi zonkilogço Korlo Badmiin bol azal baiguulaltiin ba sojol bolbosoroliin keregte kandan ygei „untaza" baikada, kariaata namiin yyriin zygees tyynii kөdөlmөriiigi zasan zalaruulaka ba odoo yjede kurdabçalan jabuulaza bykii өbөsөkuriaalgiin kөdөlmөridө kanduulaka tukai juuç kiideg ygei baina.

Basa, Zakaaminii aimagiin Jongorboin namiin orologço geşyydiin yyr bol tus somon dotorki kolkoosuudta juuniiç bolzo baisaniigi medee ygei deerees, **Staalin** komuuniin dunda şurgaza oroson angiiin daisanii arga sөbөgçөlөөr tus komuuna bol, gurbakan sariin urşa dotor 80 tologoi tomo zize maluudaa eldeb argaar kaişa kereg korooson ba ygeitei batraaguudaa kolkoosoos kөөkө zerge jabadaluudiin yzegdeseer baikada, namiin yyriin kөtөlbөri bol, өөrөө byteke jabadalda naidagdaza orkigdoson baisanaas, angiiin sokorligoor өngөrөsөn baika jum.

Ede bygede barimtanuudaas baicaan yzekede nam, komsomooliin zarim emkinyydiin kөdөlmөrilөkө jabadaliin gol dutamag **jөrөnkiiçөlөn udaridaka bujuu juu jaaza udaridaka kөtөlbөrilөkөө medeke ygei jabadal mөn** baisan deerees kariaata yiledberiiin oronii baidaliigi nigtalan yzeze, jabuulagdaza bykii ulas tөriin ba aza akuin aguu jike udka çanartai jabuulgada „kurdabçalaka" „jabuulaka" geke zerge jөrөnkii ţogtooloor dyyrgekees bişe, aza yiledberiiin gol bolko kergyydiigi „butarkai" zyil geze orkidog baina.

Kөtөlbөrilөkө jabadaliin gol bolbol kөdөlmөrilөzө ekilesen keregiigi ecesteni kyrgekiin tөlөө temeceke jabadal mөn bolko uçartai. Gebeç, nam ba zasagiin şataar jabuulagdaza bykii kampaaninuud bol negen keregiin salbarinuud bykiigi mardaza, tus yiledberiiin bujuu aimagiin erke baidalaar byke aza yiledberiiin gol bolko salbarinuudaa martaad, tyynee oloko ygei jabadal tokiooldono.

Zakaaminii aimagta oroonii kampaaniiin tasaldaza baisan jabadal bol, nam komsomooliin ba zөblөliin emki zurgaanuudaas mal azal-yndesen azal asaniigi martaza, şiidkekii çanartai goliigi bariza, ţyynee tooriuulan busa çukala kampaaninuudiigi kurdabçalan jabuulaza çadaa ygei baina.

Tiingeze, kөdөlmөriөө zөbөөr udaridaza, osoldol tasaldal ygeigeer bolşoviigiin kurdabçalal bariza temecekede **uridaa zagsaza baisan zorilgonuudaas yndesen, gol bolko şiidkekii çanartai zorilgiigi oncolon abça çadabal, byke kөdөlmөriөө gyiceeltei өngөrgөkiin tөsөg bolno şuu.**

Iime uçar deerees, tabigdaad baisan zorilgonuudta tegşeken kandaka jabadal bol „sarbagaidaadla kaişaç kyçe kөrөnө ygei" kereg mөn bolko tula, uridaa tabigdaad baisan zorilgonuudta ab adlikan kandaka jabadaliigi zogsoozo, nam ba zasagiin tabisan zorilgonuudiin dundaas yndesen salbariiigi olon bariza, tyyndee busadiigi kanduulan jabuulaka josotoi baina.

* * *

Odoo yjede nam, komsomooliin ba zөblөliin şudargaçuud bolon kөtөlbөrilөgçөdөөs juu erigdeze bainab gebel:

Negdeke. uul keregiin yndesen salbariigi gol bolgozo todorkoigoor kөtөlbөrilөzө suraka. Bide bol, tobço ba todorkoigoor kөtөlbөrilөkө geze abiaanii garakada tuskai kөdөlmөridө ilgabarilan kandaka, kariuucalgatai niuuriigi olko, dyyrgeke bolzoriigi togtooko geze nege janziin tөlөbtө tokiroson baina.

Iingeze, tuskai kөdөlmөridө ilgabarilan kandaka geze asuudal garasan bolboç, „jөrөnkii deere" geze caaşani orodog baina.

Zişeelekede, bejee daasan brigaada cuglakada bejee daasan toocoon tukai, tyynii ali bykii jabuulgiigi jөrөnkii deere kelcebeç, tus brigaadada bykii niudarganii tegşedkel, ezegyi kandaka jabadalaudiigi usadkaka „ba mөn şuud baricaatai karilcaza baidag gazarta tokiooldozo baisan dutuu dundiigi zasaka zalaruulkiin uçaraa ton bagaar kelcedeg baina.

Ene zuura, todorkoi kөtөlbөri bol, asuudal bykende nigtaar kandaka jabadalda dulduidaka baina.

Kojordoki, şudargaçuud bol, botodo kereg deere jabuulagdaka kөdөlmөriiin ug uçariigi tyynii eşe onol (tioori) argatai tanilcan medeke josotoi ba yjede çukala bolgogdoson todorkoi zorilgiigi onçolko uçartai.

Juub gebel, kubiskalta tioori bol bodoto kөdөlmөriiin zamiigi gereltyylene geze mededeg bolboç, manai şudargaçuud ene talaaraa kozomdozo baika tula, koişodoo enyyniigi zogsoozo, Maarks, Leenin, Staalinii ekin surgaalinuudtai erkebişe tanilcaza, bodoto kөdөlmөritei kolbon tabika uçartai. Ene zuura temdegleke uçar, VLKSM-iin VII dugaar konfereenca deere nөk. Koosariv bol, „Nөk. Staalinii zokiool Leniniismiin yndesen asuudaluud tukai" debterees „Bolşoviigiin strateegi ba taagtika" tukai bөlөgiigi saitar unşakiigi saişaanab,—geseniigi nam, komsomooliin geşyyd erkebişe gyicedkeke ujalgatai bişyy.

Mөn, jabuulagdaza baisan kөdөlmөriiin jabaca ba bodoto kөdөlmөridө ulas tөriin anaalis өgçө, tyyn deerees byke emkiiin çukala bolgoko zorilgo ba kabaadaka yyrgiigi onçolon gargaza, tyynii yndesen deere kөdөlmөriөө zokiooko uçartai. Enyynii tөlөө Buriaad oronii nam komsomooliin geşyyd ba zөblөliin alban kaagçad bolon şudargaçuud bol, tөbiin „Praavda", „zyyn-sibiiriin praavda" bolon „Buriaad-Mongoliin Ynen", „B.-M. Praavda" soninuudiigi erkebişe zakiza unşaza kөtөlbөri bolgoko josotoi.

Gurbadaki. Şudargaçuud bol **arad zoniigi medeke ba arad zontoi kamta baika** josotoi kerbejee, ene uçariigi gyicedkeze çadaa ygei tasarkai suudag bol, nam ba zasagiin tabisan zorilgiigi arad zonii dunda nebteryyleze, olon niitiigi kөtөlbөrilөzө çadaka ygei geze ceke medeke uçartai baina.

Ene zabsaraa, **dyyrgeseniigi şalgan baicaaka** jabadal bol byke kөdөlmөriiigi osoldol tasaldal ygeigeer jabuulaza, dutuu dundaa buşuu gyicedkekiin tөsөg bolko tula, ankaraldaa abka uçartai.

Komuniis (b) namiin kөtөlbөridө jabaza, baruunii kelberelten ba „zyynii" nugalbaritai kair nair ygei temeceze, angiiin daisanii arga sөbөgçөlgөdө bolşoviigiin cokico өgçө, udaridaka kөtөlbөrilөkө jabadaliin onçodo suralcan, өөriingөө ulas tөriin beledkeliigi debşyylekiin tөlөө, kariaata yiledberiiin teeknigiigi şudalaza ezemdekiin tөlөө temeceze, erdemiin çadaliigi ergөdkөkiin uçaraa өөrөө suralcaka josoor keçeen oroldozo, **kubiskalta tioori ygeigeer, aza yiledberiin baiguulaltiin to orkoi asuudaluudiigi yzeze tanilcan ygeigeer odoo yjiin şine erilgiigi kangaza çadaka ygei geze medebel zokino azai.**

Z. Baldanzaboon

BK(ʙ) Namiin BM moziin komiteediin ʙa kinan ʙaicaaka komiisiin 2 dugaar kamtarasan pleenym deere nөk. Daniiloviin kiisen iledkelees

Aradiin bykii azaliigi sinedken baiguulka jabadalda barilgiin kereg tuiliin jike çanartai bolboç manai jabuulalgiin kozomdon yldesen salbari bolno.

Barilgiin keregiin suurini yndesen barilgada gargaşalagdaka mөngөnii too keleze өgөnө gebel: 1932 onii niuurta 70 milijoon tөkөrig somologdoson, enyynii 40 tukaini remzavoodto zoriuulagdana. Barilga yiledke emkinyyd өөsөdiingөө urda tabigdaad baisan zorilgiigi oilgoo edii. Moziin k-iin Tobçoo main 17 өdөriin togtooloor barilganuudiigi ţasalduulal ygei jabuulkiin tula ken jyy kiike josotoigi zaasan bilee. Tere zaabariin 90 proceentani dyyrgegdee ygei yldeze baina. Tөbiin ba aimaguudiin emkinyyd bol bişe kөdөlmөrinyydee jike geze bujuu ali barilgiin keregsel, kөdөlmөriiin kyçen dutamag geke zergeer şaltagaalaza barilgiin çanariigi cegneke ygei: bide bolbol bii kyçee, ali bykii baigaa jyymee enyyn tiişe kanduulaza ene baisan baidal dotoroo, oldoko barilgiin keregceliin jyymenyydee aşaglaza, bolzor dotoroni barigiingaa tөsөbii gi dyyrgeke josotoigoo martana. Barilgiin keregceliin erilge kiikedee aikabtar kaişa kereg kandaka jabadal yzegdene, zişeelebel: kinoo-teatriin barilgada 60-aas dooşo bişe ceemente, maşa jike kadaasa kuçaltiin tөmөr kereglesen, bodoto kereglelii gi naribçalan şalgaad yzekede 18 toona ceemente, baakan tooto kadaasa kuçaltiin tөmөr kereglegdeke baisan. Jyn kereglegdeke baisanii narilan bodozo ba jyy baisaniigi aşaglaka talajaa bododog ygei jabadaluud barilgiin uragşaa dөkөkө keregte saad kiine. Barilgiin jabuulalgiigi şalgaan baicaaza bodotoi kөtөlbөrijөө çangadkaka kereg enyyn deerees çukala zorilgo bolko josotoi.

Ekin taban ziliin tөgөskөkii zilde ba kojordoki taban zilde barilgiin talaar tuiliin jike zorilgonuud baina şuu. Jireke taban ziliin tөsөbiin josoor yndesen barilgada. 1 miliaarda tөkөrig oruulagdaka jabadal enyyniigi byrin zaaza baina. Ene prograamiigi gyicedkekiin tula caarsan deere biçesen togtool, kuurai yge jamarç tusa өgnө ygei bodoto kөdөlmөri bykii kyce sanalaa zangidaka keregtei. Zain galiin staanca, Şiliin zavood, Makanii kombinaad koito Baigaliin konseerviin zavood ba remzavood gigaanta—edenyydiigi ţoiruulan manai emki bodol sanalaa ţabika josotoi baina. Kerbee barilgiin jabadaliin baidaliigi şyygeed yzeke bolbol ton sula baidal ilerene. Makanii kombinagiigi barika gazar bidereze 5 saraas ilyy cag kajagdasan baina. Komunaalnii bairiin barilgada Deede-yde kotodo 1932-onii niuurta 3 milijoon garan tөkөig gargaşalagdaka baisan bolboç, jyyç kiigdee yger şakam baina. Tereençelen MTS-iin, sovkoosiin ba gazariin refoormatai baricaatai barilganuudiin jabadal aikabţar gaşuudaltai baina.

Kolkoozstroin barilgada 5 milijoon kagas gargaşalagdaka josotoi baisan. 1274 zyiliin barilga bolko josotoi baisanaar bodokodo ton butarkai olon teeknigiin talaar emkidkeze kyçe kyrteke ygeini ile. **Kөdөө azaliin barilga oroidoo 12 proceenta gyicedkegdesen.** Gegeerel bolbosoroliin barilganuud byriçi muu.

Surguuliiin geriigi taban zilde barika gazar baina.

Nөkөdaa, ene aza yiledʙeriiin ʙa kөdөөgiin aza akuin ʙaiguulaltiigi suladkadag şaltagaani kaana ʙainaʙ.

Enyynii şaltagaan olon.

Manai barilgiin gazaruud kөdөlmөriiin kyçeer kangagdaa ygei, zişeelbel Barilgiin negedelde 679 kyn keregtei baigaad, odoo 314 kyn baina. Makanii kombinaadta 1222 kyn keregteigees odoo 771 kyn. Burkopsoſuuzada 50 kyn keregteigees odoo 22 kyn baina g. m. tere janzaar baina. Jaakadaa kөdөlmөriçөn kyrtene ygei boi? geze asuugdaka baina. Uçarani kamagiin tyryynde, **nөk. Staalinii 6 zaabariiin negen çukala zyileni manai emkinyydees jikeken araa gaar gyicedkegdeseni** bolko azai. Kolkoosuud bolbol kөdөlmөriçөniigi elsyylze bykii emkiiingee kyçiigi karaka ygei. Kөdөlmөriçөniigi elsyylke aparaadani beledkel ygei. Kөdөlmөriçөniigi elsyylke jabadal zarimdaa kolkoosçon ba өmçiin azaltanii dunda jamarç nebterelgiin kөdөlmөri ygei, karin kubkai zoriltiin josoor elsyylegdedeg baina. Mөn zarim itegemzeten bol, jamarç azal kiike juuma ygei, nege garçag өlgөөd „dalaida salkin buukiigi" kylieeze suudag uçar baika juma.

Kөdөlmөriçөnii cubalta aikabtar jikeer yrgelzelseer baina, ene bol 90% kyrtel oçobo. Yiledberiiin barilgiin gazaruudta azaliin emkidkelge ba kөdөlmөriçөnii aza baidal muugaar tabigdasan baina. Baira ba idee kooliin talaar aikabtar buzagai kereg yrgelzelseer, mөn kөdөlmөriçөnii kөlөsө calingiigi zөb josoor emkidkeke jabadal ton kemzee ygei, mergezeltei kөdөlmөriçөni, bişe kaçigooriiingoo kөdөlmөriçөnөөs baga kemzeetei calin abadag g. m. baina.

Barilgiin keregseliigi kereglek jabadalda tyynçelen kemzee ygei zyilyyd yzegdene. Kystpromiin negedel bol bytovoi çuluu beledkeke prograamaa arai geze 34%, izvioost 23%, kirpiice 14%, g. m. gyicedkesen baika juma. Barilgiin keregseliigi sineer beledkeke jabadalda jamarç sanalaa ţabidag ygei, zişeelebel kyspromsojuuza kulasa kiike geze bodoson bolboç tyynee kyteesen juuma ygei, mөn tus emkiinç zygees byridkesen juuma ygei baizai.

Respyybligiin barilganuud bolbol tөbiin şugamaar kangagdaka keregseleer dutuu kangagdadag baina. 1931 ondo Şiliin zavoodiin barilgiin ceementiigi jөrdөө 9% kangasan ba mөn eldeb zergiin tөmөriin talaar muu kadaasanii tukai 32 ondo deere bolson jabadal ygei. Cag yrgelze manaida zaagdaza jiresen barilgiin keregselyyd Irkyyde өgtөөd tendeesee eldebiin ondoo gazaruudta jabuulagdadag uçar baina.

Ene bolbol bidenees foondoo delgeryylke tukai muugaar oroldosoniiki bolno. Kerbee bidenii nariaad baisan ba mөn bidende tyçeneen toon tөmөr өgtөkө josotoi geed, tere keregseliimnai manai zygees jamarç kyçe orol ygei өөrөө zөndөө kyrçe jirene geze bodozo ugta bolko ygei. Ene keregte suukadaa negeç kadaasa byriiin ba 1 kilo ceementiin tөlөө temeceke josotoi. Ene bol ugta ygei baisan baika. Mөn uul gazarani nariaad ababaç amagalan suuza baisaar enyynii açaar barilganuud josotoi keregseleeree dutuu kangagdadag ba miin baika bejiini yne deeşee bolko, barilgani ynetei bolodog iime baika juma. Barilgiigi zokioon emkidkeke tuskai talmai deereni baiguulka jabadal muu, odoo kyrtel bidener bol talamai deere baiguulka barilgiin tөsөb ygei baidag baina. Şiliin zavoodiin barilgiin keregselyydiigi kaanaç kamaa ygei tokiooldoson gazaraa kebtedeg baina. Traansporta emki ygei, (sklaad ba bişe zyilyyd) emkidkegdesen mөrtei juuma ygei. Barilgiin baiguulagdaka gazariigi cag bolzortoni tasalan zaaza өgtөdөg ygei, ene zil dotoroo Mozkoomiin tobçoon bol, kaana kende gazar gargaza өgөkө tukai nileed oroldosөn baina,—Gorkomkooz bol enyyntei oroldoko josotoi baigaad, ene keregiigi çadabariţaigaar jabuulza çadaa ygei. Kotiigi tөsөblөkө asuudal odoo kyrtel şiidkegdee edii baina. Ene josooroo caaşaa jabaza kerkibeç bolko ygei.

Barilgiin tөsөbiigi gyicedkeke ygei ba uul tөsөbөө cag tukaidani abaa ygei jabadal bolbol aikabtar buzagai kereg bolko ba ilangujaa enyyniigi zasan emkidkeke gazaruud ulasiin tөsөblөkө komiis Narkomkooz g. m. gazaraas opirotiivno todorkoigoor kөtөlbөrilzө çadaa ygei, өөsөdiingөө kөtөlbөridө ezegyi jabadaluudiigi yrgelzelyylseer baisani bolno. Nam ba zasagiin zaabariiin josoor SSSR ulasiin aza yiledberiiin oronuud bol, bejiin yniigi kimdaruulka jabadalda ene zil dotoroo 2 miliaarda nөөcө өgөkө josotoi. Manai respyyblig dotoroo yzebel gedergee baina. Bidener bol bejiin yniigi kimdaruulkiin orondo karin deeşeni gargasan jabadal baina. Ene bolbol, nөkөr Staalinii 6 zaabariiigi gyicedkekiin tөlөө ynekeeree bolşoviig josoor temeceze çadaa ygein gerçe bolzoi. Barilgiin yniin yneteireze baisan jabadal bol basa manai nugarkai jabuulalga kiize çadaka ygeigees bolno.

Zişeelbel bidener bol şiliin zavoodiin barilgada bykii barilgiin ile zaasan tөsөb ygeigeer bainabdi, tere bol tөb gazaraas keseg kesegeeree jiresen belei.

Nemelte gargaşiin ulam jikeden өsөzө baisani bol imagta kөdөlmөriçөniigi zөbөөr elsyylze çadaa ygei deerees bolno. Şiliin zavoodiin barilgada 2 zil dotoroo gancakan kөdөlmөriliin kyçiigi elsyylke jabadalda 50 mingaas dooşo bişe tөkөrig garasan baina. Kөdөlmөriçөnii cubalta bol mөn nemelte gargaşa deeree nөlөөlnөө, zişeelbel şiliin zavoodiin nemelte gargaşiin kөdөlmөriçөnii tөlөө 38% kyrţel bolko baina. ene bol 6% orondo. Oportuniis yz liin baiza baikiini bol, „manai erke baidal deere kөngөn yneer baiguulza bolko ygei" geze zigşyyritei buzagai şaltagaanaar keledeg baina. Kino-ţiaatriin barilgada 1000 kirpiicede 135 tөk. orobo, josooroo bal 75 tөk. baika baisan azai. Ene bol emkidkeze çadaa ygei, kөtөlbөrilzө çadaa ygei deerees labtai bolbo.

Gadaniin şaltagaan geze şaltag baridag oportuniis bol manai barilgiin koroto taşuur mөn. Ime sanalaar manai namiin zinkeni şugamiigi kazagaituulan jabagçadta bidener bol josotoi çanga cokico өgөkө josotoi. Bideneriin barilgiin tөsөbiigi dyyrgeze çadaka kurdabçalalaar bekileke şugamiigi jabuulka josotoi.

Namiin 17 dugaar konfereeciin togtooluudiigi erkebişe gyicedkeke jabadaliigi yndese bolgozo, byke kөdөlmөriөө bolşoviigiin josoor şinedken baiguulka keregtei. Indyystriin gigaanta bolko Burremzavoogiigi baiguulka jabadal bol kyçen çadalaa ton jikeer çarmaika ba tus baiguulaltada sanal bodoloo suladkan ygei tabiza baikiigi Buriaad oronii namiin emki baiguulgaas erine. Bidener bol Burremzavoodto nutagiin barilgiin materjaal, kөdөlmөriiin kyçe ba baika bairiigi 100% olgoko josotoi. Syyliin medeegiin josoor şiliin zavoodiin baiguulalta өөriingөө prograamiigi 40% gyicedkesen baina. Nojaabriiin 15 kyrter şiliin zavoodiin baiguulaltiigi tөgөskөzө, zavoodiin dotoriin tөkөөrөlgiigi ekilke josotoi bainabdi. Sentiaabriiin 1 kyrtere tyryyçiin eelzeende elegtriin staanciigi azalda oruulka josotoibdi. Basa Oktiaabriiin 1 kyrter koito baigaliin konseereviin zavoodiin baiguulaltiigi tөgөskөkө keregtei. Tөlөblөlyydiin batalagdasanii darui maka kөldөөkө kombinaadiin baiguulaltiigi ekilke josotoi. Mongol rabfaag ba tuskai merg zeltenii ger kojoriin baiguulaltiigi ekilke keregtei. Deede Yde baika bairiin dutagdaliin maşa jike kriizis bolzo baina, iimees 1932 onii baiguulaltiin tөsөbiigi oktiaabriiin 1 kyrter tөgөskөkө zailaşa ygei çukala. Ene bygede bolbol baiguulaltiin asuudaluudta sanal bodoloo kurcadkan tabika, byke kөdөlmөriөө yndeseereni şinedken baiguulka tukai asuudaluudiigi byke namiin emki baiguulga, yiledberiçenii eblelyyd, aza akuin emki baiguulganuud ba byke olon niitiin өmөnө tabina.

Manai baiguulaltiin baidal zergiigi saizaruulkiin tula daruikan gyicedkeke jabuulganuudta bolgon duradkabal çukala geze minii bejees sanagdaka zyilyydiigi ilerkiilbel:

Baiguulaltiigi erkilze bagaa emki baiguulganuudta baisan ezegyi josligi darui usadkaka keregtei. Өөsөdiingөө udaridalgiigi saizaruulka çukala. Ajaar kojor ziliin kugacaa dotor „baiguulabaç," odoo kyrter ekilegdee edii nөgөө so ugaaka gazariigi abça yzejaa. Ene gazariin barilgiigi cag bolzor dotoroni ekilee ygei baisanda ken gemteib, manai gazar tariaalangiin aradiin komisariaad uu ali SSSRiinki juu geze odoo keryyl bolzo baina. Tөb kiniin Baicaaka komiis kenii gemtigi sajadaa olko geze baina.

Nutagiin emki baiguulaltanuud bol barilgiin materjaaluudiigi beledkekiin tukai kemzeenyydiigi abka josotoi. Gar yiledberiiin kolboonii zygees cagaan şokoi, çuluu maltan abka ba jөrө şine janziin barilgiin materjaaluudiigi beledken olko jabadalda tusalalcaka keregtei.

Oiriin zilde manai respyybligte aguu jike baiguulalta erkilegdeke baina. Өөsөdiin barilgiin aza yiledberi ba tuskailbal ceementiin aza yiledberiigi baiguulkiin tukai asuudaliigi ene өdөriin kereg bolgon tabika keregtei. Manai kөngөn aza yiledberiiin aradiin komisariaad bol kirpiice kiike zavoodiigi yndeseereni şinedken baiguulka josotoi. Ene zavoodiin azalda maşiina jaaba nebteryylke josotoi baina. Yyntei zerge şine kirpiiciin zavoodiigi baiguulka tukai sanalaa tabibal demii bişe. Uçarani odoo baisan zavoodaas byteegdeze baigaa kirpiice kaanaç kyrke ygei dutamag bolbo.

(yrgelzeleini 2 daki niuurta)

Ekin niuuriin yrgelzelel

Gar yiledberiiin kopiraaciin şugamaar erkilegdeze baigaa jabuulganuudaar kizaarlal ygei, cagaan şokoi geke zergiin barilgiin materjaaluudiigi barilga kiigçe emkinyydees eesedteni beledken olguulka çukala.

Barilgiin materjaaluudiin yne cengiigi kimdaruulkiigi çarmaika keregtei. Nam, yiledberiçenii eblelyyd ba niitiin emki baiguulganuud bol ene asuudaliigi çukalaçalan azallaka ujalgatai.

Gazariin refoormiin bolood baikada, aimaguud bol nutagiin aza yiledberiiigi kegzyylke jabadaliigi çukalaçalka bolno. Jaruuniin aimagiin kereglelde Deede Yde kirpiice erize baika ineedetei jabadal geeçe gebeç, iime jabadaluud yzegdesen baina. Nutagiin aza yiledberiiigi kegzyylke jabadalda nutagiin alban gazaruudiin zygees sanal bodoliin tabigdadag boloo edii cagta aimaguudiin barilgiin prograama kezeeç gyicedkegdeke ygei, tylkiyyr bolzo çadaa edii baina. Nege zarim barilganuudta, ilangajaa Remzavoodiin barilgada namiin yyryyd bolbol ton jike zorilgo tabiza, eder bykenee ulas teriin ba sojol bolbolsoroliin kedelmeriiigi niitiin dunda delgeryylen tabika, ene jabuulgada kedeenees jiresen kedelmeriçediigi ergeneer kanduulan, barilgiin tesebiigi gyicedkeke, men niitiin kedelmrieçediigi socaliis josonii kedelmeriiin meetedte oruulza, gabşagaiçalga, socmeriicee ba toocooto azaliin brigaadanuudiigi baiguulka keregtei:

„Ene olon temenii dunda jabuulka azaliigi kereg deere bejelyylke jabadaliigi namiin azaliin gol tebiigi yiledberiiin brigaadada abaaçabal, tus azaliigi ynekeeree eereçelen baiguulbal gyicedkeze bolno. Ynde barilgiin gazartaki namiin emkinyyd namiin azalçaniigi zebeer kubaarilan tabika keregte onco sanalaa tabiza, namiin geşyydiigi tediile çukala bişe zakiral—azakuin gazarta jabuulza, yiledberiiingee azalda saad kiil ygei baibal zokino“

(pleenymiin teezisees).

Yiledberiçenii emki bol niitiin dundaki kedelmeriiigi jabuulka zorigodo yndesen sanalaa tabika aadle, odoo kyrter kedelmeriee gyiced tabiza çadaa edii, karin 5 sariin turşada şiliin barilgiin gazarta araikan ganca yiledberiiin cuglaa kiisen, ene jabadal bol zişee bolno. Tyrgen cagaa yiledberiçenii emkiiin kedelmeriiigi saizaruulka çukala.

Manai barilgada bol onison argatai bolgoko jabadal ton sulaar tabigdasan, zeedeg zebseg gyiced tabigdaza cadaa ygei niuragaaraa zeedeg janzaaraa baina. Naada zakiin çigi onison argiigi erkileze tabigdaa edii. Gancakan bykii onison argiin jabadaliigi edleze, barilgiin tesebiigi zebeer zokioozo, barilgiin keregseliigi gargaşalkadaa gamnaka kimgadaka, kedelmeriçeniigi elesyylke, ede bygediigi ton zebeer tabiza çadaad baikadaa eeriin yniigi bagadkaza çadaka bainamdi.

Taanarta ileken, jumba gekede manai barilgiin gazartu idta toocooto azal bol tiime sai tabigdasan bişe tula ton sajadaa toocooto azaliigi barilgiin oronoo bejelyylke çukala.

Kelceete azaliin josoor sangiigi nemegdyylke josondo byke Sanal bodoloo tabika. Nen tyryynee ene jabuulgiin tukai beledkeliin kedelmeri kiike.

Barilgiin gazariin jikeer urgaza baigaa yjede namiin emkiiin gol zorilgo bolbol koişo koişoo jabaza baigaa barilganuudiigi bykezyylke jabadaliigi erkileke zorilgotoi. Bide bol barilgiin kedelmeriiigi kaadraar kangaka jabadaliigi erkilke, zeerieer kangakaas gadana dyrşeltei kaadriigi beledke zergeer barilgiigi gyicedkeke josotoi.

Barilgiin oronoo niitiin namiin kedelmeri gyiced tabigdaza çadaa ygei, namiin yyryyd bolbol odoo kyrtel barilgiin kurdabçal ba çanariin telee temeceke jabadalda

Sonin biçegiin zorilgo bol, barilgiin jabuulgiigi sonindoo emkidkeke, eder byriin şalgagça bolko josotoi.

B-M-iin namiin emkiin urida barilgiin tukai tabigdaad baigaa tuiliin jike zorilgo bolbol oportuniisam Yzeltei ba byke berkeşeelyydiigi zailuulkiin telee temecen ygeigeer namiin zinkini çugamiigi gyicedkegdeze çadagdaka ygei.

BK(b) Namiin MKB MKBK 2 dugaar pleenymde

BK(b) N-iin MK ba Kinan baicaaka komiisiin kamtarsan 2 dugaar pleenym Ijyyliiin 16-da aşag olzoboriiin yiledberiiin ba kedee azaliin barilgiin uraskal tus nek. Danirloviin ba remzavoodiin barilga tus nek. Ivanooviin iledkelyydiigi sonosobo.

Kelceenee 20 neked yge keleze olonkini bol remzavoodiin barilgada şuud kedelmeriçineer kolkoosuudaas byridyylke jabadal dutamag ilangajaa kedelmeriçeniigi kolkoosuudaas elsyylkedee zakiragaan josoor kemzee abça ene zavoodiin udka çanariigi oilguulkiin kedelmeri baga jabuulagdasanaas zarim kolkoosuud dutuu kedelmeriçeniigi eke bajuu kedeken konogiin bolzortoi meteer kandaka jabadaliigi temdeglebe. Caaçani barilgiin keregcel beledkeke jabadal jike sula ilangajaa nutagtaa oldozo bolko bii jyymiigi gyiced aşaglaza çadaka ygeigees barilgada aikabtar saad bolko ba barilgiin yne ynder bolozo urgadagiigi zaaba. Gazariin refoormiin barilgada tesebleke oronuud maşa oroitosonoos gadna nutagiin baidalda taaruulka sanal ygeigees jike osoldol bolno. Zişeelekede Zakaamin aimagta 1000 koninii negen gazar baika barilga kiikiigi teseb kolkoozstroin zegees eke baina. Zakaaminii aimagta tiime oloor konidiigi bailgaza bolko ygei kada kebçe gazartai. Gazariin refoormiin barilgada nutagiin bii barilgiin jyymiigi keregleke talaar muu baisan zyilyydiigi temdeglebe.

Jarildanaa yge kelesen **MK-iin sekretaar Moskalioov temdeglekedee bolbol**, Selengiin aimagta kedelmeriçeniigi koolkoosuudaas ilyy çeleke jabadal dutakani bol kedelmeriiin kyçenii dutamagaas bolno gekeni nek Sestaagiin kelekeni ogto yndese ygei kereg. Selengiin aimagta jabakada kedelmeriiin kyçiin ilyyteini ile belei. Nege anzasanda kojor kyn, bornoi çiresen nege morindo nege kyn jabaka jyyme, kedelmeriiin kyçiigi zeb emkidkeze kedelmeriiigi kengedkeke zergiin arga onisonuudiigi bidereke ba ekeneriin kyçiigi aşaglaka jabadal kiibel kedelmeriçed oldon ygei jaakab MTS., ӨCS-nuudiigi baiguulkiin ede bykii kemzeenyyd bolbol barilgiin erilgiigi kangaza çadakiin yndesen bolzo egene.

Zaluuçuudiigi barilgada kanduulka asuudal çukala zyil baina. 8 mingan komsomoolçuudaas kemzeetei tooto komsomoolçuudiigi egen ygei baiza bolnuu? komsomooliin emkinyyd bol ton sain geşyydee egçe yndesenii kaadriigi beledkeke josotoi.

Yiledberiiin ebleliin niitiin dundaki kedelmeriiigi çukalaçalaka jaaşa ygei kereg baina. Tere kedelmeriigi sain tabiza çadaa bolbol josoçolon yndesenii kaadriigi beledkeze bolno.

Bairiin jabadal ton berketei kereg baina. Bairiin barilgiigi kiikedee bişe kotonuudiin dyreşeliigi eesedtee kereglebel zokino. Barilgiin kedelmeride eldeb onison arga kereglekc jabadal ba negen janzaar standaartanii josoor ger barika jabadaliigi çukalaçalka ba ebel zun cag yrgelze barikiin jabuulalga kiike josotoi.

Gazariin refoormiin barilgada jamar kuuçan baisan barilgiin kereglelyydiigi cem aşaglaka josotoi. Aimagiin emkinyyd dolbol ezen ygei bolson barilganuudiigi gazariin refoormiin barilgada kanduulkiigi çukalaçalaka keregtei. Bide bolbol barilgiin keregiigi urda yzegdee ygei alkadalaar tyrgedken ygei gorigyi geze temdeglebe.

Remzavoodiin kedelmeriçediigi keregseleer kang

Odoo ekilze baigaa Remzavoodiin barilgada kedelmerilze baigaa kedelmeriçediigi baira bidal ba keregseleer kangaka jabaadaliigi bejelyylkee çadaa ygeigees kedeegees erisen kedelmerçed gedergee bucaka jabadaluud yzegdeze baina. Jere kedelmeriçediin kelekees bodokodo kool muutai ba gadana kedelmeri oldono ygei geze miil eder cagiigi engergedeg baina. Ene yzegdelyydiin ekin bol kedelmeriiin emkidkeliigi zeb tabiza çadaa ygei karin syyldee kedelmeriçediin subariltiin yyskelde orosoniigi gereçelne.

Iimede ene jabadaluudiigi darui cagaa usadkaka daiçalakii zorilgo men bolzoi.

Nek. Staalinii 6 zyilin tyykete zaabarinuudiin negen çukala zyileni juu be gekede kedelmeriçediin baira baidaliigi saizaruulka kemzee men azai. Odoo Buriaadiin gigaanta remzavoodiin barilgada eder byri respyyblig dotorki olon aimaguudaas şine şine kolkoosçod kedelmeriçed remzavoodiin kedelmerieer damzuulan kotiin kedelmeriçed bolkoor zorizo belegeer jireze baina şuu.

Byke kolkoosto ulas dotoroo jikeken udka çanartai Buriaadiin remzavoodiin barilga bolbol aza yiledberiiin talaar yldengi jabasan Buriaad mongol ulasiigi mal tariaalan azaltaigaas mal tariaalan ba indyystriiin azalta oron bolgoko jabadal teişe niuuraarani kanduulka baina. Iime şiidkekii çanartai baiguulaltiin yyskegdeze baisan yjede koto kedeegiin namiin emkinyyd ba zeblelyydiigi olon niitiin emkinyydiin urida, ene zorilgoto yyskeliigi cag bolzor dotorni gyicedkekiin uçaraa nileed ygei jikeken kariuucalgatai baina.

Baicaaza yzeke bolbol namiin ba niitiin emkinyyd bygede ene zavoodiin barilgiin yndesen zorilgiigi gyiced oilgozo tyynde daiçalkii josoor kabaadaza çadaa edii, karin zarim rajoonguudiin ba aimaguudiin bolon ilangajaa kotiin namiin emkinyyd bolbol jike aaragaar kandaza baina şuu.

Menee abça yzekede kotiin namiin ba komsomooliin bolon zebleliin emkinyydiin urida en tyryylen kedeegees jiresen şine bolbosorol ba mederel bagatai kedelmeriçediin dunda erdem gegeereliin kedelmeriiigi nen ergeer biza tedenii dunda yseg bi medeke ygeigi cem usadkak gadana tedeniigi ulas teriin ta zebsegleze şudarguu medere kedelmeriçed bolgoko josotoi san ene talaar nileed koino jab baina.

Ene niitiin nebtereliin kedel rieer kizaarlaka bişe kedelmer diin dundiin emkidkeliigi a zamaar tabiza kedelmeriçediin s riltiigi negeç gargaka ygei tedenii dotor socaliis josonii a meetedyydiigi ton yrgeer erki kedelmeriiigi amzaltatai byteel kiin telee temeceze baina. Ken medeseer kotiin komsomool komiteed bolbol sojoliin briga emkidkeze remzavood teişe jab lasanii yre menee juu karagda gekede ygei gekede alduu y baina.

Tyynii caana byriç jikeer sa bodoloo tabika zyil juu be geke kedelmeriçediin baira baidal ed kereseleer bolon kooloor ka gaka jabadal maşa jike kariuuc gatai zyil men baika tula enyyn tuskai sanal bodoloo menee bo tolo tabigdaa ygei baina şuu.

Enyynii yrees mederel bagat juu emkidkeliin yjiin berke baid luudiigi gyiced oilgoo ygei ko koosçodiin zygees eldeb buru dutuu sanal tereze, subarin te ke yzegdel garaza baina. Enyy ken kariuucaka josotoib gebel tyryylen zavoodiin barilgiigi erk ke zurgaanii zygees tedenii dun emkidkeliin kedelmeriigi cag d ruidani erkileze çadaa ygei baira baidal, idee kool, ed kere sel geke metedeer kangaza çad ygei tula cem kariuucaka josoto Gebeç Kotiin nam komsomooli ba olon niitiin emkinyydiin em nees josotoi kaluun tuslamzi cag daruidani kergeze çadaa yg karin ene keregte jike aali kand san tula men kariuucalcaka jos toi.

Iimede ilangajaa kotiin nami ba bişe zebleliin olon emkinyydi daişalkii zorilgo bolbol remzavo diin barilgiin kedelmeriçediigi s jol baidaliin ba erdem bolbosor liin bolon ed keregsel, idee ko liin talaar dyyren kangakiin tel byke sanal bodoloo kanduul jaaç ygei çukala bolbo.

Remzavoodiin barilgateişe niuuraaraa kandaka

BK (b) namiin Mozkoomiin ba K. K. iin kamtarsan 2 daki pleenym deere barilgiin naçaalnig nek. Ivanooviin kelsen (iledkelees tobço).

Zyyn sibiir ba dorono kizaar bolbol kojor dugaar taban zilde aza yiledberiiin talaar aikabtar jikeken kegzeltenyydiigi dabaka josotoi. Gebel kojordugaar taban zilde Şiramkooviin çuluu nyyrsenii uurkai bol 11 milijoon, toonno kyrter nyyrse gargaka, Krasnojaarskodo maşiina byteeke jikeken kyçetei zavood baiguulagdaka ba Angarstroi bolon tyynçelen kedee azal bolbol socaliis zamaar yzegdel ygei teempeer kegzen urgaza baina şuu.

Ede bykii aradiin azakuin urgaca bolbol, temer zamaas neleed jikeken erilte kiike baina. Uçar iime deerees manai urida dorono Kizaariin ba Zyyn sibiiriin, tere jike azakuin kegzeltiigi ba tyyniigi açaka, çirckiin talaar eriltiigi kangakaar kargui zam baiguulkiin zorilgo tabigdaad baisan.

Ene ketelen jabaka kargui zamiin baiguulaltada cag ergelze zasabari ba azallaga keregtei, bygede eryyl ba azal kedelmeride keregtei bailgaka jabadalda kezeedee Kyznice—zasabariiin baaza keregtei, ene baidaliin talaar dorono Kizaar, Zyyn-sibiir bol kolo kangalta ygei baina. Krasnojaarsk, Çite ba Nikoolsko—Ysyriiske geke mete gazaruudta zasabarilaka zavooduud baibaç tedenii urida tabigdasan eriltiigi gyicedkeke talaar jikedee dutamag baina. Ene baidaliin erke bol manai Zyyn sibiirte ba dorono Kizaarta aikabtar kyçetei zasabariiin baaza baiguulkiigi erke bişe ujalgalza enyygeer Toomskiin, Baigaliin çanadaki ba Ysyriiskiin temer zamuudiin eriltiigi gyiced kangaka josotoi bainabdi

Egeel baaza bol manai Deede-Yde kotodo barigdakajaa baigaa paravooz zasabariiin ba Vogoon byteeke zavood men bolno. Barigdakajaa baigaa Zavood:in kyçen bolbol menee kyrter manai ulas dotor iime kyçetei zavood baisan ygei ba gadana byke delekei deereç baisan ygei azai.

Gadana zavood bol eeree tuskai Kıslorood geze ceber zai beledkeke zavoodtoi baika ba eneni byteesen edleleer zyyn sibiirigi kangaka josotoi.

Tus zavood bolbol Kaişa, Kaişaa kamta 5 Kilomeeteerees baga bişe gazarigi ezelke ba kerbee bide bol 12 tebker kilomeeter (modo) gazar deere koto baiguulka baibal kamta zavoodtajaa 18 tebker kilomeeter gazar deere jikeken baiguulamza baiguulka bainabdi.

Neked-aa! Manda zavoodiin barilgiigi duusakiin tonçi doodo zergeer bolzor egtesen baina. Remzavoodaas eriltenì jaaç ygei jike ba jireke ziliin avguusta sarada paravooz zasabarilan gargaka bolson baika, dikaabri sarada zavood bolbol gyiced kedelmeridee orozo jabasan baika josotoi. Ene bolzor manai kedelmeriiin prograama teempe ba çanar kemzeelegdeke uçartai ba tus bolzoriigi koişoluulza ogto bolko ygei, koişoluulka josoçi ygei bide.

Zavoodiin barilgiin gazariin taaramza ygei tukai yge keereldeegi ogtolon orkiko ba zavoodiigi barika suuriiin gazariin tukai asuudal eceslen şiidkegdesen baika tula, manai urida barilgadaa daiçalan orozo tesebiingee daabariiigi bolzortoni gyicedkekiin teempiigi keregleke bolzoi.

Oiriin ederyydte juu kiike baina bide gekede kedelmeriçediin baika bairiin geryydiigi barika, kamtiin stoloovo baiguulka, naimaanii magaziinuudiigi barika, keregseliin zyilyydiigi kiike cklaaduudiigi barika ba modo kireedeke gazar metiin çukala barilganuudta oroko baina.

Bide ijyylide fundaaminii nyke maltaza ekilsen baika ba zarim yndesen ceekenyydiin fundaaminiigi gazariin kyrekees urid gyiced duusasan baika josotoi bide, gebel B. M, ulasiin erke baidaliin deere sentiaabriaas ekilze gazar kyreke tula neleed ygei bogonikon cag yldeed baina şuu. Kerbee bide bo gazariin kyrter fundaamintiigi tabiza duusaka ygei bol bolzoroos kozomdozo bolko baina.

Өbeliin yjede byke temer, bitoonii byteelgiln zyilyydiigi ba geriin barilgiigi byteeze kabar bolkodo bairadani tabika bolgood baika tula oiriin ederees keregseliin beledkelyydte oroko josotoi baina.

Ilangajaa kotiin baiguulaltiin telee modonii keregsel aikabtar jikeer kereglegdeke ba menee eder baikada bide bol 30 kyb-meeter moncogor modon ba 10 mingan kireedeke modon gadana nemelte 50 mingan moncogor modo ba 50 mingan kireedeke modo abka baina. Kamta deeree 200 mingan k. m. modonii zyilyydiigi beledkeke josotoi tula ene bol bolzoroto gyiced çiregdeed baika josotoi.

Suuriiin materjaaluudiin talaar abça yzebel ton zokistoi, kazuudaa elesetei, çuluutai ba kirpiice barilgiin gazar deere, kazuuda manai kyçetei Selenge ba Yde metiin jike goluud baika, edeniigi kereglеze çadaka manai kereg baina. Bi sanakadaa ede bykii arganuudiigi cem keregleze çadaka bainabdi, iime oirokon cagta çuluu abka ba maltaka argiigi onisozoruulka bainabdi.

Iimede odoo yjede manai dutuu zyilyyd juu bainab gekede nen tyryylen kedelmeriçenii kyçeer gyiced kangaka jabadal jike suladaza baina, gebel, ilangajaa mergezesen kedelmeriçed ygei odoo kedelmerilze baigaa modonii darkaçuud ygei baina.

Ijyyli sarada barilgiin gazar deere 1000 darkaçuud kedelmerilze baika josotoi aad miil 300 baina. Barilgiigi tasalduulka ygein tula aavgusta sarada 1400 modonii darkaçuud baika josotoi. kedeegees kedelmeriçediigi elsyylkedee tyynii mergezelteigi çadabıl saitar olozo kangakiigi oroldoko ba bidener bol mergezesen kedelmeriçediigi erize tebiin orondo kedente asuudaluud tabigdasan bolboç menee boltor kyçendee oroo edii jike aarag byteegdeze baina şuu. Tebiin rajoonguudaar modonii darkaçuudiigi elsyylke jabadal tasaldaza baina, tendees arai geze naaşani jabuulasan kedelmeriçediigi zuurani Uraal, Krasnojaar metiin gazarundta ugtan abçaka jabadaluud yzegdene.

Bidener bol B. M. respyybligiin suuriaas 1000 aas dooşo bişe modonii darkaçuudiigi elsyylke josotoi ba tedener bol cag yrgelziin kaadra bolko josotoi aad, enyyniigi gyicedkene juu bide gekede, ygei, zarim gazaruud kedelmeriçed jirekedee gartaa „nege keden eder remzavoodta tuslamza kyrgeed bucaka“ gesen biçegtei jirene şuu.

Ene, namiin zaabariiigi kazailgaka jabadal bolbol keniiç medeseer remzavoodiin barilgiin zorilgiigi gyiced medesen ygeigees bolko tula suurida todorkoi zaabarinuudiigi egeze kolkoosuudta baisan ilyy kedelmeriçediigi zavoodta yrgelziin kedelmeriçed bolgozo eke josotoi.

Menee eder barilgiin gazar deere 2 minga kagas kedelmeriçed kedelmerileze baina, ynendee bolbol menee 6 mingan kyn baika josotoi son. Aavgusta sarada 7500 kyn bolko geke meteer oloşoroko baina.

Manaii kedelmeriçedte ed kereglеliin kangaltiin noormo tusagaar tabigdasan ba menee manda maka, taika ba bişe eldeb idee kooliin nariaad abtasan balka tula ene bol şuuridaa belen juu geze şalgan yzeke keregtei baina.

Ogoroodiin idee biderkiin tukai nileed çanga asuudal baina gebel bide 4500 toonno ogoroodiin idee beledken olko josotoi bainabdi. Enyyniigi mengeer bodozo yzeke bol 1,5 milioon tekerigiin bolno Kedelmeriçediigi kangaka jabadalda byke namiin emki yyryyd ene darui gol sanal bodoloo tabika josotoi.

Manai barilgiin materjaaluudiin yne cen keterkei ender baisaniigi temdegleke keregtei baina. Bygede kazuuda manii ba byke bolkotoi baidaluud niuur deere baibaç barilgiin materjaaluudiin yne cen nen ender deerees, bidener yyniigi dakin şinzelen yzeke josotoi bolnobdi. Mingan kirpiiciin telee 96 tekerig teleze baiza boloşo ygei.

1932 onii syyl kyrteleki kugacaata cagta bidende 40 milijoon tekerig somologdoson baina. Bidener odoo yjede kudaldaza abasan zyilyydtee gargaşalsantaigaa kamta oroi 15 milijoon tekerig gargaşalaad bainabdi. Oiriin cagta keçeneen jike kedelmeri kiike josotoi baisanaa ta neked karaza bainat. Olon niitiin byke sanal bodoloni Burremzavoodiin baiguulalta teeşe kanduulagdaka josotoi. Manai, enyynees urigşaas odoo kyrter kiize baigaa zyilyyd bidenii sedkel amarzuulza kanaaza çadaka ygei, Buriaad oronii indyystriiin gigaantiin baiguulaltada angiiin daisanuudiin zygees saad kaalta kiike zabdalganuudtai namiin jerenkii şugamiin, kurdabçalal ba çanariin telee temeceke temdcelyydiigi yndese bolgon eris şuud temeceze namaas bidenii emene tabisan zorilgiigi çin zorigoo zangidaza gyicedkeke geze naidanab.

Redaagtariigi orologço D. Cedenii.

Sonoskol

Buriaad Mongoliin Kopiratiiviin kolboo (Burkopsojuuza) to eldeb surguulinuudta suragçanariigi 1932 onii namariin yjede abk jabadaliigi ekilbe. Deede surguulinuud (Novosibiirske, Moskvaa) ba teeknikymyydte (Troickosaavska-1 kyyrse ba 2 kyyrse) rajoonii kopiratiiviin kolboonuudta egtesen suurinuudaas gadana Buriaad Mongoliin kopiratiiviin kolboonii kaadruudiin keltes surguulida oçokiigi kysegçediin medyylgenyydiigi abana.

Deede surguulinuudta orogçod bol 9 ziliin surguuliaas (II dugaar şatiin surguuli) dooşo bişe jerenkii erdemtei baika josotoi.

Teeknikymiin 1 dygeer kyyrsede orogçod 7 ziliin surguuliiin, 2 dugaarta 2 dugaar şatiin surguuliiin 8 angiiin erdemtei, 16 aas 30 kyrteleki nasanii kynyyd baika josotoi.

Rabfaag (Novosibiirske) ba kopiratiiviin kedelmeride dyrşegçediin surguulida (Troickosaavska Jaruuna) orogçod bol ekin şatiin surguuliiin 4 angiiin erdemtei 15 aas 18 kyrteleki nasanii kynyyd baika josotoi. Ede surguulinuudta abtagçadiin yndese jasanii ilgal teeknikymyydte 50%, Troickosaavskiin kopiratiiviin kedelmeride dyrşegçediin surguulida 80%, Jaruuniin kopiratiiviin kedelmeride dyrşegçediin surguulida 100% buriaaduud abtaka azai. Ene byk surguulinuudta abtagçadiin 50% ekener baika josotoi.

Ene surguulinuudta suragçanariigi abkiin tukai todo zuramuudiigi aimagiin kopiratiiviin kolboonuud ba Buriaad Mongoliin kopiratiiviin kolboonii kaadruudiin keltesees medeze bolno.

Byke barimta biçegyydee kabsargasan medyylgenyydee Buriaad Mongoliin kopiratiiviin kolboonii kaadruudiin kelteste (Deede-Yde Bur. kopiratiiviin kolboo) ilgeke keregtei. Medyylgenyyd aavgustiin 20 eder kyrtele abtana.

Buriaad Mongoliin ed kereglеliin kopiratiiviin kolboonoos deede surguulinuud, rabfaaguud ba niitiin surguulinuudta suragçanariigi ilgeke suurinuudiigi Buriaadiin ed kereglеliin doodo şatiin kopiratiivnuudta kubaarilan egsen suurinuud.

№ №	Aimagiin ed kereglеliin kopiratiivuud ba busa emkinyyd	Deede surguulinuudta egesen suurinuud	Noovo Sibiirskiin rabfaagta egesen suurinuud	Kopiratiiviin teeknikymde	Troiickosaavskadaki kopiratiiviin kedelmeride dyrşegçediin surguulida	Jaruunadaki kopiratiiviin kedelmeride dyrşegçediin surguulida	Kamta
1	Alairiin	3	—	7	6	1	17
2	Bookonii	2	—	5	5	1	13
3	Ekired bulgadiin	2	—	4	4	1	11
4	Tynkenii	2	—	5	6	5	18
5	Kabaanii	2	—	4	5	3	14
6	Selengiin	1	3	8	6	5	23
7	Zakaaminii	1	3	4	4	6	18
8	Bargazanii	2	—	4	5	3	14
9	Kiaagtiin	4	3	10	8	4	29
10	Mukar Şiberiin	1	1	6	6	6	20
11	Deede Ydiin	2	—	10	7	2	21
12	Koriiin	2	1	4	5	5	17
13	Jaruuniin	1	1	3	2	4	11
14	Agiin	2	3	7	8	5	25
15	Komsomooliiin Mozkom	5	4	5	10	3	27
16	Komsomooliin kotiin komiteed	3	2	5	5	2	17
17	Kopiratiiviin kedelmeriçenii yiledberiçenii ebleliin Buriaad Mongoliin tasug	5	—	5	5	2	17
18	Deede Ydiin kedelmeriçenii teb kopiratiiv	5	—	10	5	—	20
	Kamta	45	20	106	100	57	328

Buriaad Mongoliin kopiratiiviin kolboonii kaadriin keltes.

Şunakai kaartaçanda kemzee abka.

Mukar-Şiber. Bodonguudiin somonii Amagalantiin „Ogtiaabri“ arteeliin geşyyd Badmiin Erdeni, Bazariin Danzan, Cerenii Garmazab, Radniin Lamazab, gegçed Kairangiin tasagiin „Şine Zam“ arteeliin geşyyn Badmiin gegçiin gerte kamtaraad alduurita şunakai kaartiin naada kiize baiba, enyyniigi tus nutagiin komsomoolçuud bariza somonii zeblelde kyrgesen bolboç odoo kyrtel kemzee abaa edii baina.

Kabariin tarilgiin yjede kaartaar naadaza suusan kolkoosçondo darui kemzee abka jabadaliigi daraza baisan somonii zeblelde kemzee abka ba men kaartaçan Badmiin, Bazariin, Cerenii ba Radniin gegçedte katuu kemzee abka josotoi.

Kilogo kadanguur.

Ӈ-[illegible] 1884 [illegible] 552 [illegible] 3100